

Motion till riksdagen 2013/14: MJ381

av **Annika Lillemets och Valter Mutt (MP)**

Miljörättvisa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en statlig offentlig utredning för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljörättvisa.

Begreppet miljörättvisa

Miljörättvisa – att ingen grupp ska drabbas mer av förorenande industrier, buller och utsläpp från trafik och andra miljö- och hälsoskadliga faktorer – är ett begrepp som länge använts i andra länder, inte minst i USA.

Den amerikanska motsvarigheten till Naturvårdsverket, Environmental Protection Agency (EPA), har en särskild avdelning för ”Environmental Justice”, miljörättvisa.

EPA definierar begreppet: ”Environmental justice is the fair treatment and meaningful involvement of all people regardless of race, color, national origin, or income, with respect to the development, implementation, and enforcement of environmental laws, regulations, and policies.” Miljörättvisa handlar alltså om rättvis behandling av alla, oavsett faktorer som etnicitet och inkomst. Ingen grupp i ett samhälle ska behöva bära en oproportionerligt stor del av de negativa konsekvenserna av ”industrial, governmental and commercial operations or policies”, det vill säga verksamhet och strategier initierade och styrda av såväl näringsliv som politiska organ.

Meningsfullt inflytande definieras av EPA som att människor har möjlighet att delta i beslut om verksamheter som kan påverka deras miljö och/eller hälsa, att allmänheten har möjlighet att påverka myndighetens beslut, att deras

Fel! Okänt namn på

åsikter beaktas i beslutsprocessen och att beslutsfattarna strävar efter att nå ut till dem som kan påverkas och underlätta deras aktiva deltagande.

EPA:s mål är att alla grupper ska ha samma skydd mot miljö- och hälsofaror och lika tillgång till beslutsprocessen som syftar till att upprätthålla en hälsosam miljö att leva, lära och arbeta i. Detta ska styra all verksamhet som myndigheten utför. EPA har en särskild enhet (The Office of Environmental Justice (OEJ)) som koordinerar arbetet med att få in miljö rättvisa i alla policyer, program och aktiviteter. Särskilt fokus har man på miljö och folkhälsa i samhällen där utsatta och sårbara grupper lever.

Bakgrund

Rörelsen för miljö rättvisa har sina rötter i 1960-talets medborgarrättsrörelse. I början av 1990-talet drev aktivister, forskare och politiker igenom en utredning om den större risk man observerat att etniska minoriteter och låginkomstgrupper löpte att utsättas för skadlig miljö påverkan än befolkningen i stort. En arbetsgrupp under ledning av EPA bekräftade att så var fallet. Gruppen rekommenderade ett åtgärds paket om tio punkter för att få bukt med den ojämlika risk exponeringen. En av dem var att inrätta ett särskilt myndighetsorgan för detta ändamål, OEJ. President Bill Clinton fortsatte arbetet genom att utfärda en så kallad Executive Order 1992, "Federal Actions to Address Environmental Justice in Minority Populations and Low-Income Populations", som syftade till ökat fokus på federal nivå på miljö- och folkhälsa för minoritets- och låginkomstgrupper. Den syftade också till att främja icke-diskriminering i federala program som påverkar hälsa och miljö, samt sprida information till och uppmuntra minoritets- och låginkomstgrupper att aktivt delta i det som angår dem vad gäller miljö och hälsa. Organiserat samarbete sker också mellan avdelningar i Vita Huset vars verksamhet kan påverka miljö och hälsa.

Ojämlik exponering för miljö risker i Sverige

Det är angeläget att tänka och arbeta i termer av miljö rättvisa även i Sverige. Även i vårt land finns det all anledning att aktivt och systematiskt arbeta för att vissa grupper, som fattiga och etniska minoriteter, inte ska drabbas hårdare än andra av miljö skadliga aktiviteter. Ett aktuellt exempel på att detta tyvärr är ett problem även i Sverige, är Förbifart Stockholm, som om det genomförs blir en miljö katastrof som drabbar oss alla. Det kommer emellertid att slå särskilt hårt mot invånarna i Tensta och Akalla, där den är tänkt att gå i yt-läge, medan en tunnel planeras under Ekerö, där starkare opinionsgrupper bor. Detta vägprojekt visar på nödvändigheten av att göra konsekvensanalyser utifrån ett miljö rättviseperspektiv. Det bör gälla alla projekt med påtaglig miljö påverkan, var sig det handlar om att bygga vägar eller tillåta gruvs drift.

Fel! Okänt namn på

Ett annat aktuellt exempel är den planerade gruvan i Kallak, som om den blir verklighet får förödande konsekvenser för de samebyar som får sina renbetesmarker ödelagda.

En statlig offentlig utredning behöver göras, liknande den ovan nämnda i USA i början av 1990-talet, för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljö rättvisa, utifrån samma grundprinciper som i USA, och med liknande uppdrag. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Stockholm den 2 oktober 2013

Annika Lillemets (MP)

Valter Mutz (MP)